

Культура

Історія Галичини у людських долях

Режисерка в нагороду отримала квіти і оплески
25.08.2010

Галина Терещук

Львів – Трагічні події на Галичині в роки Другої Світової війни досі викликають різні думки в українському суспільстві. Українці, євреї, поляки, які жили по сусідству, раптом в один день стали ворогами. Війна випробувала людей на їхню порядність, совість, гідність. Документальний фільм «Три історії Галичини», авторами якого є Ольга Онишко та Сара Фаргат – це розповідь про три людські долі у вирі тих подій. Цю стрічку представили на фестивалі «Кінолев» у Львові.

За різними даними істориків, після Другої Світової війни в Галичині залишилося 12-15% місцевого населення. Польські родини виїхали у Польщу, євреї були замордовані під час німецької окупації, (а хто чудом врятувався, покинув Галичину), українців, чимало з яких виїхали, вбивали радянські і німецькі окупанти. Українці, поляки та євреї донині по-різному трактують жакливі події Другої Світової. Війна зробила цих людей ворогами.

86 хвилин документального фільму українки Ольги Онишко і ліванки Сари Фаргат (обоє зі США) – це пережиття трагічних подій, які понад півстоліття тому вирували на Галичині. Героями стрічки є Арон Вайса, Ольга Ільків і ксьондз Бартмінський. Усі вони допомагали тим, хто мав би бути їхнім ворогом. Режисер Ольга Онишко розповіла, що це фільм про невелику територію, вміту кров'ю, що потрапила у лещата Гітлера і Сталіна.

«Ми дуже хотіли показати цю історію в єдності і цілості, що вона не розділяє, а навпаки. Хотіли подати з першоджерел, по максимуму забравши власну оцінку тих подій», – каже Ольга Онишко.

Три історії з уст очевидців

Героїня фільму Ольга Ільків

Перша історія про єврейську родину Вайсів з Борислава, яка жила поруч з українськими та польськими сім'ями. Під час німецької окупації їх переховували українка, син якої служив у нацистській поліції і нічого не знав про вчинок мами, а також полька. Коли у 1944 прийшла Червона армія, тоді уже українська мама просить єврейську захвати її сина. І матері порозумілись.

Нині Арон Вайса викладає історію в Ізраїлі. Щороку організовує в Унівському монастирі, де монахи рятували українських, польських та єврейських дітей, Міжнародний міжконфесійний семінар студентської молоді. Польська, українська і єврейська молодь обговорює історичні події на теренах Західної України впродовж 1939-1947 років, вчиться толерантного ставлення один до одного.

Друга історія Галичини про зв'язкову УПА Ольгу Ільків, яка була у підпіллі з маленькими дітьми і мамою, щоб охороняти провідника УПА Романа Шухевича (псевдо Тарас Чупринка). Жінку арештували і засудили на 25 років позбавлення волі. Двох її дітей відправили у дитбудинок і змінили їм прізвища. Олю Ільків НКВД катувало і погрожувало смертю, але вона не здала імена підпільників. Один зі слідчих, бачачи силу і порядність жінки, перед її відправкою на заслання, повідомив Олі місце перебування дітей і їхнє нове прізвище Бойко, щоб вона могла розшукати донечку і сина.

Ольга Ільків відсиділа 14 років. Увесь час писала в дитбудинок і діти отримували листи. Однак на волі жінку чекало наступне випробування: діти тривалий час не визнавали маму, соромились того, що вона сиділа. Вони не знали правду, а мислили тими категоріями, які їм у голови заклали в дитбудинку, що вони діти бандитів, що батько, який загинув в УПА, вбивав. Лише з часом син і дочка взяли правдиве прізвище і лише з літами почали гордитись своєю мамою, дізнались правду і зрозуміли її. 90-літня Ольга Ільків під час показу фільму зазначила, що й серед кагебістів були люди, і якби не двоє з них, вона б могла втратити дітей назавжди.

«Це справді було чудо, мені навіть слідчий дозволив перенести на волю мій щоденник, листи дітей. Дозволив висилати листи дітям і вишиваночки. Це було чудо, – говорить героїня фільму. – Я спершу казала, що серед кагебістів нема людей і не може бути, а потім зрозуміла, що таки і серед них були люди».

Третя історія Галичини про польського священика з Перемишля Станіслава Бартмінського, який дбав про українські церкви і цвинтарі. І розповів, як українці врятували польських селян від нападу п'яних польських вояків. Нині ксьондз уже на пенсії і пише сюжети, до відомого польського телесеріалу, де головний герой – священик.

Фільм вчить бути людиною

Фільм «Три історії Галичини» двічі демонструвався в українському павільйоні на Каннському кінофестивалі, а також цю стрічку автори представлять на фестивалі документалістики в Амстердамі й Торонто.

«Сподіваємось, що цей фільм транслюватиметься по телебаченню. Хотілося б, щоб він став наочним матеріалом для уроків з історії», – каже молодий режисер зі США.

Коли людина поважає ворога, то вона перш за все поважає себе, цього навчили Ольгу Онишко герої її фільму. Відтак, наголошує вона, якою б не була політична ситуація в сучасній Україні, людині варто залишатися людиною.